

**מסכת בבא מציעא
סוגיא "ואלו חייב להכריז"
דף כד עמוד ב'**

מבנה ולשון הסוגיא

הבנת הלשון

מינוח תלמודי

חלקי הסוגיא

הרקע של הסוגיא

השוואת במשניות

משימה 1+2

דרכי טיעון תלמודיים

טעמא- דיוק

משימה 3

ברייתא מסייעת

משימה 4

ורמינהו - סתירה

משימה 5

ארבע תשובות

משימה 6

טעונים ומסקנות

אוקימתא: ישוב בעיהאו קושי בדרך מסויימת.
בסוגייתנו אנו רואים ארבע "אוקימתות" שונות העוסקות
ביישוב הסתירה שבין המשנה והברייתא.

סתמא דגמרא: לפעמים אנו נתקלים בשאלות ותשובות, ראיות
ודחיות המובאות בגמרא ב"עילום שם" ללא זהות אומרו
ומיוחסים "לסתמא דגמרא" - גמרא סתם
ורגיל הלומד לציין: הגמרא שואלת, הגמרא משיבה.

ליישוב הסתירה

	ברייתא ב' חייב להכריז
ציור	בצנא ופירי . מצא סל ולפניו פירות והסל ריק, קרבת הפירות לסל מעידה על הקשר שדרך של הפירות להתגלגל ועל כן יוחזרו עם הסל.
ציור	בצנא ופירי מדובר שנשארו קצת פירות בסל ולכן מסתבר שהפירות שבחוץ נשמטו מתוך הסל.
ציור	בצנא ופירי ולא נשאר כלום בסל כאן מדובר שפני הכלי הצד הפתוח מופנים כלפי הפירות ומוכח שנשמטו מהסל ולכן מכריז על הכל והפירות יוחזרו לבעל הכלי.
ציור	בצנא ופירי ולא נשאר כלום בסל ופני הכלי מכוונים לפירות . כאן מדובר שלסל אין שוליים והפירות שהיו בפנים נתגלגלו החוצה ולא היה מעצור בעדם. לכן חייב להכריז על הכל והפרי יוחזר בסימן הכלי.

משנה

פתיחה **דיוק בלשון המשנה** **הגמרא לומדת הלכה**
חדשה ממשנתנו

הובאה ברייתא האומרת כמו
הדיוק ממשנתנו

הובאה ברייתא המתנגדת לה

ארבע נסיונות ליישוב הסתירה

מונחי פתיחה לדיון

מבוא ורקע הלכתי

טעמא ד...הא (אבל)
טעם המקרה הזה הוא ... אבל
במקרים אחרים המסקנא היא
שונה.

זוהי פתיחה לדיוק מהמשנה
כשהמקרה חדש (בדרך כלל)
הפוך בדינו מאשר המוזכר
במשנה.

"תנינא להא דתנו
רבנן"

מה שלימדונו רבותינו כבר
למדנו מהמשנה, כלומר המשנה
שלפנינו מסייעת לברייתא
שתובא בהמשך (ומכאן
שהברייתא מוסכמת).

משנתנו היא המשך למשנה
קודמת, במשנה הקודמת עסקנו
ב"אלו מציאות שלי". משנתנו
מפרטת מציאות שחייבים להכריז
עליהן משום שיש בהן סימן
ובעליהן לא התייאשו מהם.
רשימה זו מקבילה לרשימה
שבמשנה הקודמת.

נושא הסוגיא בגמרא הוא:
מה דינו של דבר שאין בו סימן
שנמצא ליד דבר שיש בו סימן.
לדוגמא: פירות שנמצאו ליד כלי,
אין סימן בפירות אך יש סימן בכלי
(וכן מעות שנמצאו ליד ארנק).
מובן שעל הכלי יש להכריז,
ולהחזירו למי שיאמר את
הסימנים. אך מה דינם של
הפירות? בשאלה זו דנה הסוגיא.

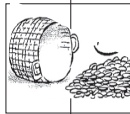
דרכי טיעון תלמודיים

6

1 טעמא ... הגמרא מדייקת בלשון המשנה

הגמרא מדייקת מלשון המשנה כשמצא את הפירות בתוך הכלי אז הפירות שייכים לבעל הכלי אבל אם הפירות לא היו בתוך הכלי אלא לפניו או על ידו הרי הפירות שייכים למוצא למרות שהכלי נמסר לבעל הסימן, את הכלי יחזיר ואת הפירות יקח לעצמו. אותו דין שייך למוצא ארנק ולפניו מעות בארנק יש סימן, את הארנק יחזיר לבעליו ואת הכסף שנמצא לפני הכלי "הרי אלו שלי", ואין אומרים שכסף זה נפל מארנק זה.

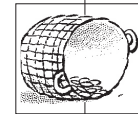
כלי ולפניו פירות

הדין

	הפירות
	הכלי

פירות בתוך הכלי

הדין

	הפירות
	הכלי

משימה 2

5

במצאיאת כלי ופירות יתכנו שלושה מצבים
 1. מצא כלי ובתוכו פירות
 2. מצא כלי ולפניו פירות
 3. מקצת הפירות הם בכלי ומקצתם על גבי הקרקע בסמוך לכלי

מצבים אלו יתכנו גם במציאת כיס-ארנק ומעות

כמו כן בסתם כלי או ארנק יש בהם סימנים מה שאין כן בסתם מעות או פירות.

במשנה הקודמת מוזכרים פירות שהם של המוצא, ובמשנתנו פירות שיש להכריז עליהם.
 1. השלם את הטבלה לשלושת המקרים

המציאה	אופן המציאה	הדין	נימוק
פירות	מפוזרין		
פירות	בכלי		
פירות	ציבורים		

לפעילות נוספת בכתה

ענה על משימה 3

1. הגמרא מדייקת ממשנתנו :

טעמא _____ הא _____

כיצד ענתה הגמרא על שאלה 2?

2. כדי להבין כיצד ידעה הגמרא דין זה מדיוק במשנה, יש להבין שהמשנה המנוסחת בקיצור, מביאה את הדין שיש בו חידוש ושממנו אפשר ללמוד על דין אחר.

לפיכך אילו היה צריך להכריז על פירות שנמצאו הכלי _____ בתוך/לפני

היתה המשנה כותבת זאת שהרי זה חידוש יותר גדול מאשר לומר צריך להכריז על פירות שנמצאו הכלי _____ בתוך/לפני

ומכיוון שהמשנה לא אמרה "חידוש" זה ומבינה הגמרא ש"חידוש" זה אינו נכון, ואם הפירות אינם בכלי אלא לפניו _____

צריך להכריז/הרי אלו שלו

שתי המשניות

משנה שניה כד' ע"א

"ואלו חייב להכריז"
יש בהן סימן

ואלו חייב להכריז

מצא פירות בכלי
או כלי כמות שהוא
מעות בכיס
או כיס כמות שהוא
צבורי פירות צבורי מעות
שלשה מטבעות זה ע"ג זה

כריכות ברה"י

וככרות של בעה"ב

וגיזי צמר הלקוחין מבית
האומן
כדי יין וכדי שמן
הרי אלו חייב להכריז:

משנה ראשונה כא' ע"א

"אלו מציאות שלו"
אין בהן סימן

אלו מציאות שלו
ואלו חייב להכריז

אלו מציאות שלו
מצא פירות מפוזרין
מעות מפוזרות

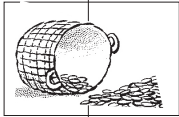
כריכות ברשות הרבים
ועגולי דבילה
ככרות של נחתום
מחרוזות של דגים
וחתיכות של בשר
וגיזי צמר הלקוחין ממדינתן
ואניצי פשתן
ולשונות של ארגמן
הרי אלו שלו
דברי רבי מאיר

ר' יהודה אומר:
כל שיש בו שינוי חייב להכריז
כיצד מצא עגול ובתוכו חרס
ככר ובתוכו מעות

רבי שמעון בן אלעזר אומר:
כל כלי אנפוריא
אין חייב להכריז:

הגמרא מביאה ברייתא על פי הדיוק מהמשנה.
"תנינא להא" שנינו במשנתנו מה שלימדו חכמים בברייתא.

מקצתן בכלי ומקצתן ע"ג הקרקע
מקצתן בכיס ומקצתן ע"ג הקרקע

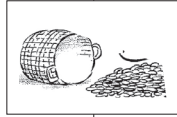

הדין

	הפירות המעות
--	-------------------------

	הכלי הכיס
--	----------------------

כלי ולפניו פירות
כיס ולפני מעות

הדין

	הפירות המעות
--	-------------------------

	הכלי הכיס
--	----------------------

ענה על משימה 4

הגמרא מביאה ברייתא שבה מובא הדין שדייקנו מהמשנה
"מצא כלילופניו פירות, כיס ולפניו מעות- הרי אלו שלו.
מקצתן בכלי ומקצתן על גבי הקרקע, חייב להכריז"
השלם את הטבלה.

המקרה	דין הכלי	דין הפירות
הפירות לפני הכלי		
מקצת הפירות בכלי ומקצתן על גבי הקרקע		

לפעילות נוספת בכתה

3

הרקע של הסוגיא

שתי המשניות

משנה שניה כד' ע"א

"ואלו חייב להכריז"

יש בהן סימן

משנה ראשונה כא' ע"א

"אלו מציאות שלו"

אין בהן סימן

מצא פירות מפוזרין	מצא פירות בכלי , או ציבורי פירות
מעות מפוזרות,	מעות בכיס ציבורי מעות,
	שלושה מטבעות זה על גב זה
כריכות ברשות הרבים	כריכות ברשות היחיד
ככרות של נחתום	ככרות של בעל הבית
גיזי צמר הלקוחין ממדינת	גיזי צמר הלקוחין מבית האומן

ציינו

משימה 1

הרי אלו שלו או חייב להכריז

משימות לאחר הלימוד בעמוד 9-10

8

משימה 5

הגמרא מביאה ברייתא שנייה :
 "מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן - חייב להכריז"
 מה השאלה המתעוררת מהשוואת שתי הברייתות

משימה 6

הגמרא מביאה ארבע אוקימתות כתשובה (אוקימתא הסבר למשנה או ברייתא המעמיד אותה במקרה מיוחד (או לפי שיטה של תנא מסויים וכד')
 סכם את המקרים השונים לפי ארבע האוקימתות

רב זביד	שלו	חייב להכריז	הטעם להבדל
רב פפא			
ואבעית אימא			
ואבעית אימא			

הדין	
פירות בכלי	לגבי הכלי
	לגבי הפירות
מעות בכיס	לגבי הכיס
	לגבי המעות
פירות מפוזרין	
ציבורי פירות	
מעות מפוזרות	
ציבורי מעות	
כריכות	ברשות היחיד
	ברשות הרבים
גיזי צמר	הלקוחין מבית האומן
	הלקוחין ממדינת

אלו מציאות פרק שני נבא

שלושה ממשנות או פ"ג זו - נגמרתו מפרש סינוניהו: [נב] עמאל **הא** כטובא ויתחא - סי' דמלח ט' - הכס הוא דלמיר ססקפיות ידורו הלל - הא' הלל - הכס הוא דלמיר ססקפיות ולפניו פירות - הרי אלו הפירות של הפיון אלו הכל יחיר וזה הפירות מלא נפל: מקלקן ככלי סי' הדבר מוסר דהק דעל נבן קרקע דהק הו וחיב להחזיר לנו סימן קטן ככלי וכן משנה לבעל הכיס: ה"ג מלא דבר שאין בו סימן בלד דבר שיש בו סימן - מן משנה לפני כס: חיב להכריז - על הכל ונתנה המזונה בלשון הכיס: בא בעל סימן וכלי אלו שטו - את הכיס והמיר אלו המזונה עליו זכה הלא נמשט: הא - דקתני הרי אלו שטו: כטובא ויתחא - גניט משנה ופסקן לפני הדחיל אלו פסקן לאו מטובא נפל דחיל מינה נפל הוה מחזיר בה הוה התן לכיס ולפניו משנה מהו עמאל וזה דקתני חיב בלל ופירי דעבדי דהקרן ונפלי מינה סלוה: הא דקתני חיב בהכחשירי - ואזכר למינה הקך להכריז מינה נפל: וזהו דלא אחזירי - סוף דהסח לט' יש לו אוגנין כשלים לחזק או מחוט נפל הוה מחזירי ביה דלוגני מעבט ליה: ה"ג הא הוה דלא אחזירי בה מינה נפל דחיל מינה נפל ליה אוגנין - לאו מינה נפל דחיל מינה נפל הוה מחזיר ביה מידי: ט"ז מנין הו סימן - דלא ליה מיני סימן אחזירי הוי לבר פירות - דלון כון מנין (ב) מלי סימניה מקום דיון דלבוין היטח הוה ויהיב סימנא במוקס פלוגי הכחשיר: הוי צבורי פירות - סימני מנין (ג) דהוה מדמי ליה לא הא תפשוט ולא הא תפשוט: והוא שפשוט כמנדלן - לקימה מפרש שקלשטן רחבין זה מזה ומניס מלמטה אלו הריח ועליו את הסינוט ועליון הא הקרן שכתולן כמנדל זה העשו סיסוד רחב ומקור ועלה ובי מניי הכי לאו דרך נפילה הוה אלא דרך היטח והיה דעשו לחזק ולמלן ושכח הלך טעל ומכריו וזה כל וטקן סימן ויומר כמנדלן הוי עשיון: ג' מטבקות - שאין דומות זו לו כרחקן: משלחי שלחשי - מקחן זו על חכירתה ומקתן על גבי קרקע: חיב להכריז - אלמא כי היא גוונא לאו דרך נפילה הוה: על שלשה מלכים - קס"ד שלא היו לרוחיהם שום סל מלך שיהי שמו וזריתו על מטבט טלו: אז דעשיון כמנדלן - שאין שוין כרחקן ומנחם כמו שפרישום: חפילו על מלך אחד - שנתן שלשטן שווה: על זכר אחד ביום זמרה אליהם -

דרכי טיעון תלמודיים 10

ורמינהו - ברייתא סותרת 3

למטה מתברר שהדיוק שדייקנו במשנה והובא בברייתא הוא בניגוד לנאמר בברייתא אחרת! אם אדם מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן בניגוד פירות לפני כלי או מעות לפני כס חייב להכריז על הכל בניגוד למשנתנו.

במה דברים אמורים, אם הדורש טוען שהכלי והפירות שלו חייב להכריז אבל אם בעל הסימן כגון בעל הכלי. מודה שהפירות או המעות אינן שלו זכה המוצא בפירות או במעות. אם כך יש חובה על המוצא דבר שיש בו סימן לצד דבר שאין בו סימן להכריז וישנה סתירה בין שתי הברייתות.

ענה על משימה 5

ארבע תשובות 4

בריייתא א' הרי אלו שלו והמשנה	
1. רב זביד : בכובא וכיתנא גיגית מוטלת ולפניה פשתן והגיגית ריקה. מסתבר שיש כאן שתי אבידות נפרדות שאם הפשתן נפל מהגיגית היה נשאר בה משהו.	ציור
2. רב פפא : בצנא ופירי מדובר שלא נשאר כלום בסל ומאחר שהסל עם אוגניס (שפה הכפופה פנימה) מסתבר שאם היו נופלים מתוך הסל היה צריך להישאר משהו מהפירות.	ציור
3. סתמא דגמרא : בצנא ופירי ולא נשאר כלום בסל כאן מדובר כשפני הכלי אינם מכוונים כלפי הפירות ויש להניח שאין שייכות בין השניים	ציור
4. סתמא דגמרא : בצנא ופירי ולא נשאר כלום בסל ופני הכלי מכוונים לפירות. כאן מדובר שלסל ישנם אוגניס הכפופים לצד פנים ואלו נשמטו הפירות מתוך הכלי היה נשאר משהו בפנים. אם כך בעל הכלי אינו בעל הפירות והרי אלו שלו.	ציור

ענה על משימה 6

מבנה ולשון הסוגיא 1

הבנת הלשון

ביאורי מילים	ביאורי מילים
טעמא = טעם(עייין במינוח התלמודי)	תנינא להא = כך שנינו במשנה
דתנו רבנן = שונים חכמים בברייתא	תנינא להא דתנו רבנן = מה שלימדו
רבותינו בברייתא כבר שנינו במשנה	לא קשיא = לא קשה
הא = זה, זאת	בכובא = בגיגית
וכיתנא = פשתן	בצנא = טנא/סל
ופירי = פירות	
אשתייר = נשאר	
מידי = קצת	
דמהדרי = פונה	
אפיה = פניו (של הכלי)	
דאית לה = שיש לו	
אוגנין לצנא = שפה לפיו של הסל	

מינוח תלמודי

מונחים המבטאים שאלות	מונחים המבטאים תשובה, סיוע
ורמינהו	איבעית אימא :
פתיחה לציון עובדה שקיימת סתירה : זרוק אותם, השלך אותם זה מול זה, כלומר הצג את שני המקורות השווים בדרגת חשיבותם או העניינים זה לעומת זה לשם השוואה ותיווכח בסתירה שביניהם	פתיחה לציון תירוץ נוסף : אם תרצה, אמור הצעה לתירוץ נוסף או ביאור אחר לשאלה שנשאלה לעיל